

Työ- ja elinkeinoministeriölle

Viite: TEM/863/04.03.02/2015

Asia: Lapsiasiavaltuutetun lausunto ILO:n 105. kansainvälisen työkonferenssin standardiaiheesta vuonna 2016

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Lapsiasiavaltuutettu arvioi taustaraporttia lapsen oikeuksien yleissopimuksen näkökulmasta.

Työkonferenssin standardiaihe sekä sitä koskeva taustaraportti

ILO:n Kansainvälisen työkonferenssin standardiaiheena vuonna 2016 on työllisyyttä ja ihmisarvioista työtä rauhan ja selviytymisen turvaamiseksi koskevan suosituksen nro 71 uudistaminen.

ILO:n toimisto on laatinut aiheesta taustaraportin ILO Report V (1): Employment and decent work for peace and resilience: Revision of the Employment (Transition from War to Peace) Recommendation, 1944 (No. 71).

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Lapsiasiavaltuutetun lausunto perustuu YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen, joka on keskeinen lapsia koskeva ihmisoikeussopimus. Lapsiasiavaltuutettu keskittyy lausunnossaan pääasiassa lausuntopyynnön kyselylomakkeessa valtuutetulle nimenomaisesti osoitetuissa kysymyksissä.

Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että taustaraportissa ja jatkotyössä huomioidaan lapsen oikeuksien sopimuksessa taatut oikeudet kokonaisuutena. Yleissopimuksen täytäntöönpanoa ja toteutumista valvovan YK:n lapsen oikeuksien komitean mukaan sopimuksen keskeinen periaate, lapsen etu, toteutuu, kun kaikki yleissopimuksessa taatut lapsen oikeudet toteutuvat.¹ Erittäin tärkeää on huomioida sopimuksen yleisperiaatteet, joita lapsen edun ensisijaisuuden (3(1) art) lisäksi ovat lapsen oikeus syrjimättömyyteen (2 art), lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen (6 art) sekä lapsen oikeus ilmaista mielipiteensä ja saada ne huomioiduksi (12 art).

Käsiteltävään aiheeseen liittyen lapsen oikeuksien sopimuksessa on myös useita muita artikloja kuten 32 artikla, jonka mukaan sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden tulla suojelluksi taloudelliselta hyväksikäytöltä sekä sellaiselta työnteolta, joka todennäköisesti vaarantaa tai haittaa hänen koulutustaan tai on vahingollista hänen terveydelleen tai ruumiilliselle, henkiselle, moraalille tai sosiaaliselle kehitykselleen.

Artiklan 33 tarkoituksena on suojata lasta huumausaineiden käytöltä, mutta myös estää lasten käytön huumausaineiden laittomassa tuotannossa ja kaupassa. Lisäksi sopimus sisältää muun muassa erityiset artiklat koskien pakolaislasten oikeuksia (22 art) ja suojelusta aseellisilta selkkauksilta (38 art).

Taustaraportissa mainitaan kohdassa 110. lapsen oikeuksien sopimuksen lisäpöytäkirja lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin, jota on pidettävä myönteisenä. Lisäpöytäkirja on tärkeä asiakirja koskien mm. sopimusvaltion velvollisuutta antaa tarvittaessa asianmukaista apua pöytäkirjan vastaisten tekojen kohteeksi joutuneiden uhrien kuntouttamiseksi ja yhteiskuntaan uudelleen sopeuttamiseksi.

Vastaus erityisesti lapsiasiavaltuutetulle osoitettuun kysymykseen

Kysymys 27 alakohtineen

Lapsiasiavaltuutettu pitää erittäin tärkeänä, että sopimusvaltiot ryhtyvät välittömästi kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin lapsityövoiman käytön sekä lapsikaupan estämiseksi kaikissa muodoissaan. Lapsiasiavaltuutettu on käsitellyt aihetta muun muassa lausunnossaan ILO:n 103. kansainvälisen työkonferenssin pakollista työtä koskevasta pöytäkirjasta sekä suosituksesta TEM:lle 17.9.2014 sekä lausunnossaan taustaraporttiin ILO Report IV (1): Strengthening action to end force labour.²

Lapsiasiavaltuutettu painottaa, että on tärkeää huomioida erilaiset ihmiskaupan tai pakkotyön (mukaan lukien pakottaminen osallistumaan aseellisiin selkkauksiin) tilanteet, joissa lapsi voi olla osallisena. Lapsi voi joutua ko. tilanteisiin kotimaassaan tai liikkeessään maasta toiseen. Lapsi voi olla liikkeellä yksin tai toisen vanhempansa tai molempien vanhempien kanssa. Hän voi olla liikkeellä myös muun aikuisen seurassa. Lapsi voi joutua kaapatuksi tai vanhemmat voivat lähettää hänet työhön tai järjestää avioliiton, joka käytännössä muodostuu pakkotyöksi. Tilanteet vaihtelevat ja eikä aina ole selvää, onko kyse lapsikaupasta vai pakkotyöstä.

Lapsiasiavaltuutettu korostaa, että oli kyseessä aseelliseen selkkaukseen osalliseksi joutunut lapsi tai lapsikaupan tai pakkotyön uhriksi joutunut lapsi, on hänen auttamisekseen tehtävä aina moniammatillista yhteistyötä, jonka tulee olla myös koko perhettä tukevaa toimintaa. Sosiaalihuollon, terveydenhuollon ja koulun tulee yhdessä tukea lasta ja hänen perhettään. Myös erilaisten järjestöjen resursseja ja ammattitaitoa tulee hyödyntää laajasti sekä ennaltaehkäisevässä työssä että lasten auttamiseksi tehtävässä työssä.

Jyväskylässä 3.9.2015

Tuomas Kurttila
lapsiasiavaltuutettu

Merike Helander
lakimies

¹ http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fC%2fGC%2f14_&Lang=en

² http://lapsiasia.ssthosing.fi/?page_id=703 ja http://lapsiasia.ssthosing.fi/?page_id=882